

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องเด็กออทิสติกกับผลกระทบต่อพ่อแม่ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive) แบบตัดขวาง (cross-sectional) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นบิดา, มารดาของเด็กออทิสติกที่พาลูกมาใช้บริการ ณ สถานที่ดังต่อไปนี้

1. ศูนย์สุขวิทยาจิต สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
2. แผนกฝึกพูด โรงพยาบาลรามธิบดี
3. แผนกกุมารจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างเป็นชนิดเจาะจง มีข้อกำหนดในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาดังนี้

1. เป็นบิดา, มารดา ซึ่งบุตรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นออทิสติก ตามหลักเกณฑ์ของ DSM III-R (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Third Edition)

2. เป็นเด็กวัย 2-8 ปี ซึ่งอยู่ระหว่างการมารับบริการที่ศูนย์สุขวิทยาจิต, โรงพยาบาลรามธิบดี และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2533 จำนวน 70 ราย

3. ไม่จำกัดระดับการศึกษาและอายุของบิดา, มารดา
4. ไม่จำกัดเพศของเด็ก
5. บิดา, มารดา ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวน รวบรวมวิชาการ, วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนและรวบรวมความรู้ทางวิชาการ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกและครอบครัว รวมทั้งสำรวจจำนวนผู้ป่วยที่จะทำการศึกษา ในขั้นตอนนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม ปี 2533

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือและตรวจสอบ

เครื่องมือที่ใช้วัดผลกระทบที่พ่อแม่ได้รับนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือซึ่งการวัดนี้จะสามารถครอบคลุมปัจจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยต้องการ อันได้แก่ ผลกระทบทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ซึ่งพ่อแม่ได้รับจากลูกที่เป็นออทิสติก การสร้างแบบสอบถามจึงมีขั้นตอนย่อย ๆ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตัวเด็กออทิสติก ซึ่งได้แก่ อายุ, เพศ, ลำดับการเกิด, พฤติกรรม, การพูด, การแสดงออก และระยะเวลาที่มารับบริการ
- 1.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของบิดา, มารดาเด็กออทิสติก ซึ่งได้แก่ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ การศึกษา สถานภาพ สมรส รายได้ ลักษณะครอบครัว ความเชื่อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่พ่อแม่ได้รับ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่าปัญหาด้านสุขภาพกาย, ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคม ซึ่งแบบสอบถามนี้จะมีทั้งส่วนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และนำบางส่วนจากแบบทดสอบมาตรฐานมาใช้วัด ส่วนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ ซึ่งพ่อแม่จะเป็นผู้ประเมินตามความรู้สึกของตนเอง ส่วนนี้ผู้วิจัยสร้างโดยอาศัยการศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้รู้ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกมาก่อน ส่วนนี้มีทั้งหมด 35 ข้อ ซึ่งวัดด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบด้านจิตใจ ในส่วนของความกังวลเฉพาะ ได้แก่
 - 1.1 ความกังวลเกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งได้แก่
ความกังวลด้านอาการของเด็ก, ปัญหาในการเลี้ยงดู ซึ่งเน้นถึงวิธีการ (handle) เด็ก และเวลาที่ใช้
 - 1.2 ความกังวลด้านเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษา, ผักผ่อนเด็ก, การขาดรายได้จากการขาดงานของพ่อแม่ เป็นต้น
 - 1.3 ความกังวลเกี่ยวกับแหล่งบริการด้านต่าง ๆ ซึ่งรัฐมีให้น้อย หรือยังไม่มีให้
2. ผลกระทบด้านสังคม ซึ่งได้แก่
 - 2.1 บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว
 - 2.2 ความสัมพันธ์กับญาติ
 - 2.3 ความสัมพันธ์กับเพื่อน, เพื่อนบ้าน
 - 2.4 การนำเด็กไปที่สาธารณะ

คำตอบจะแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

- (1 คะแนน) หมายถึง ผู้ตอบได้รับผลกระทบจากปัญหานั้น ๆ น้อยที่สุด
- (2 คะแนน) หมายถึง ผู้ตอบได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นน้อย
- (3 คะแนน) หมายถึง ผู้ตอบได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นปานกลาง
- (4 คะแนน) หมายถึง ผู้ตอบได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นมาก
- (5 คะแนน) หมายถึง ผู้ตอบได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นมากที่สุด

อีกส่วนหนึ่งมาจากแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งผู้วิจัยใช้แบบทดสอบ (SCL 90) ซึ่งเลือกเฉพาะด้านที่ใช้วัดอาการทางกาย (Somatic Symptom), อาการวิตกกังวล (Anxiety) และด้านที่ใช้วัดความเศร้า (Depression) รวม 35 ข้อ

SCL-90 เป็นแบบทดสอบทางสุขภาพจิต มีชื่อเต็มว่า Symptom check list-90 ซึ่งคณะนักจิตวิทยาแห่ง รพ.สมเด็จเจ้าพระยา คัดแปลงมาจากแบบทดสอบของ Dr. Leonard R. Derogatis, Dr. Limov Covi, John Hopkins University และ Dr. Ronald S. Lipman, National Institute of Mental Health U.S.A. เป็นแบบทดสอบ

มาตราส่วน (Rating Scale) ที่ประกอบด้วยข้อความซึ่งแสดงอาการต่าง ๆ ด้วยคำถาม 90 ข้อ แบ่งตามลักษณะสุขภาพจิต 9 ด้าน ซึ่งได้แก่

1. ด้านอาการทางกาย (Somatization Dimension)
2. ด้านการย้ำคิด (Obsessive dysfunction)
3. ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Interpersonal Sensitivity Dimension)
4. ด้านอารมณ์เศร้า (Depression Dimension)
5. ด้านความวิตกกังวล (Anxiety Dimension)
6. ด้านความไม่เป็นมิตร (Hostility Dimension)
7. ด้านกังวลกลัว (Phobic Anxiety Dimension)
8. ด้านความหวาดระแวง (Paranoid Ideation Dimension)
9. ด้านอาการทางจิต (Psychoticism Dimension)

แบบทดสอบนี้มีความมุ่งหมายสำหรับการประเมินผล เพื่อการรักษาและการวิจัย ซึ่งผู้ทดสอบได้เลือกมาใช้เพียง 3 Dimension ดังนี้

1. ด้านอาการทางกาย (Somatization Dimension)

ประกอบด้วย items ต่างๆ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา หรือความทุกข์ (distress) อันเนื่องมาจากการรับรู้ (perception) เกี่ยวกับการทำงานที่ผิดปกติของร่างกาย (bodily dysfunction)

2. ด้านอารมณ์เศร้า (Depression Dimension)

สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มอาการของอารมณ์เศร้า ซึ่งสังเกตได้ เช่น อาการของอารมณ์เศร้า หมดความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีแรงจูงใจและสูญเสียพลัง กำลัง ความรู้สึกสิ้นหวังท้อแท้ ความคิดฆ่าตัวตาย อาการเหล่านี้มีผลถึงการสูญเสียทางสติปัญญาด้วย

3. ด้านความวิตกกังวล (Anxiety Dimension)

รวมถึงกลุ่มอาการและพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลต่าง ๆ ที่สังเกตได้ในทางคลินิก (clinical) เช่น ความกระวนกระวาย นิ่งไม่ติด ความรู้สึกกลัว ประหม่าและตึงเครียด อาการทางกายที่เกิดร่วมด้วย เช่น อาการสั่น นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เกี่ยวกับความกังวลที่หาสาเหตุไม่ได้แน่ชัด (free floating anxiety), ซึ่งค่าสอบแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

- (0) ไม่มีเลย หมายถึง ผู้ตอบไม่มีความทุกข์หรือปัญหาที่เกี่ยวกับอาการนี้เลย
- (1) น้อย หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นอยู่บ้าง แต่ไม่สม่ำเสมอ และเป็นจำนวนน้อย
- (2) ปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ และเป็นจำนวนพอประมาณไม่รุนแรงนัก
- (3) มาก หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นสม่ำเสมอ และมีจำนวนพอประมาณไปจนถึงมาก
- (4) มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวกับอาการนั้นอย่างมาก ทั้งความถี่และความรุนแรง

สรุปโครงสร้างแบบสอบถาม ซึ่งใช้วัดผลกระทบที่พ่อแม่ได้รับจากลูกเป็นออทิสติก

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพส่วนตัวของพ่อแม่เด็กออทิสติก

ตอนที่ 3 แบ่งออกเป็น

1. การวัดผลกระทบด้านร่างกาย ซึ่งใช้แบบทดสอบมาตรฐาน SCL-90 ด้านอาการทางกาย (Somatization Dimension) เป็นเครื่องวัด
2. การวัดผลกระทบด้านจิตใจ
 - 2.1 ด้านความกังวลทั่วไป ใช้แบบทดสอบมาตรฐาน SCL-90 ด้านความกังวล (Anxiety Dimension) เป็นเครื่องวัด
 - 2.2 ความกังวลเฉพาะ
 - 2.2.1 กังวลเกี่ยวกับตัวเด็ก
 - 2.2.2 กังวลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ
 - 2.2.3 กังวลเกี่ยวกับแหล่งบริการ

ส่วนนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องวัด
 - 2.3 อารมณ์เศร้า ใช้แบบทดสอบมาตรฐาน SCL-90 ด้านอารมณ์เศร้า (Depression Dimension) เป็นเครื่องวัด

3. การวัดผลกระทบด้านสังคม

3.1 บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว

3.2 ความสัมพันธ์กับญาติ

3.3 ความสัมพันธ์กับเพื่อน, เพื่อนบ้าน

3.4 การนำเด็กไปที่สาธารณะ

ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องวัด เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ และการสังคมสงเคราะห์ดังนี้

1. อาจารย์นายแพทย์นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ อาจารย์ประจำคณะแพทย-ศาสตร์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์นายแพทย์ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ จิตแพทย์ประจำศูนย์สุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
3. อาจารย์จิราพร พุ่มอรุณ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ แผนกกุมารจิตเวช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิศ ศาสตร์ระสิงห์ อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 คาเนนการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อนำแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำ Pilot Study กับบิดามารดาเด็กออทิสติก ณ ศูนย์สุขภาพจิต จำนวน 10 ราย และได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามใช้วิธีการของครอนบาค (Dronbach) โดยวิธีสูตร

$$r_c = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

S_i^2 = ผลรวมของความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งฉบับ

K = จำนวนข้อทั้งหมดในแบบทดสอบ

ซึ่งผลที่ได้ค่า $r = .8661375$

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. ให้อธิบาย, มารดาของเด็กออกที่สติกตอบแบบสอบถาม โดยผู้ทำวิจัยและผู้ช่วยวิจัยชี้แจง จุดประสงค์ และขอความร่วมมือ
2. ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามอ่านหนังสือไม่ได้ หรือไม่สะดวกในการเขียนคำตอบ ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้อ่านคำถามให้ฟัง และบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถาม
3. การเก็บข้อมูลจะทำในขณะที่บิดามารดาเด็กออกที่สติกรู้สึกสะดวก และผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยพร้อมที่จะชี้แจงข้อสงสัย
4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบ ถ้าข้อความใดขาดหายไป ผู้วิจัยจะซักถามพ่อหรือแม่เด็กออกที่สติกให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อ
5. นำข้อมูลที่ได้มาให้คะแนน และรวมคะแนนเป็นราย ๆ ไป

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป ได้แก่
 - ก. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว
 - ข. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก
2. หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของผลกระทบต่อด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
3. แยกกลุ่มตัวอย่างโดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยแบ่งเป็น
 - 3.1 ผลกระทบด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคมที่พ่อได้รับ
 - 3.2 ผลกระทบด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคมที่แม่ได้รับ